

การศึกษาความแตกต่างเชิงความหมายของคำว่า “神(shén)” และ “仙(xiān)”

วาริ ว่องวโรปกรณ์

อาจารย์ ดร.,

สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

wari44653@gmail.com

ศิริพร นวมอารีย์

สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

siriporn.nu2544@gmail.com

รับบทความ: 12 กุมภาพันธ์ 2567

แก้ไขบทความ: 13 มีนาคม 2567

ตอบรับบทความ: 7 พฤษภาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหลากหลายทางความหมายของคำว่า “神” และ “仙” โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร พจนานุกรมจีน-ไทยฉบับใหม่ 《现代汉泰词典》 ฉบับปี พ.ศ. 2563 โดยเอี๋ยรซัย เอี๋ยมวรเมธ มาวิเคราะห์ความหมายคำภายใต้ทฤษฎีของ 张道新 (2014) จากกระบวนการสร้างคำประสมบนพื้นฐานแนวคิดของ Jerome L. Packard (2000) ผลการวิจัยพบว่า 1) คำประสมที่มีคำว่า “神” เป็นคำขึ้นต้น จำนวน 95 คำ 101 ความหมาย และคำประสมที่มีคำว่า “仙” เป็นคำขึ้นต้น จำนวน 15 คำ 17 ความหมาย โดยคำว่า “神” มีความหมายไม่ใกล้เคียงความหมายแรกเริ่ม รวม 56 คำ 60 ความหมาย ร้อยละ 59.4 และคำว่า “仙” มีความหมายใกล้เคียงความหมายแรกเริ่ม รวม 7 คำ 8 ความหมาย ร้อยละ 47.05 2) คำศัพท์และสำนวนที่มี “神” เป็นอักษรนำประกอบไปด้วย ความหมายพื้นฐาน 1 ความหมาย ความหมายขยายใกล้เคียง (近引申义 jìn yīnshēn yì) 6 ความหมาย ความหมายขยายไกล (远引申义 yuǎn yīnshēn yì) 6 ความหมาย และความหมายอุปลักษณ์ 4 วงมโนทัศน์ ส่วนคำศัพท์และสำนวนที่มี “仙” เป็นอักษรนำประกอบไปด้วย ความหมายพื้นฐาน 1 ความหมาย ความหมายขยายใกล้เคียง 3 ความหมาย ความหมายขยายไกล 1 ความหมายและความหมายอุปลักษณ์ 1 วงมโนทัศน์

คำสำคัญ : 神, เทพเจ้า, 仙, เซียน, ความหมายอุปลักษณ์

A Study of the Semantic Distinctions between the Terms “shén” and “xiān”

Wari Wongwaropakorn

Ph.D., Lecturer

School of Liberal Arts, Walailak University

wari44653@gmail.com

Siriporn Nuamaree

School of Liberal Arts, Walailak University

siriporn.nu2544@gmail.com

Received: February 12, 2024

Revised: March 13, 2024

Accepted: May 7, 2024

Abstract

This research article aims to investigate the nuanced meanings of the words “神” and “仙” through an analysis of data extracted from the Chinese-Thai Dictionary 《现代汉泰词典》 (2020) by Tianchai Eiamworamat. Employing the theoretical framework proposed by Zhang Daoxin (2014), from Jerome L. Packard's (2000) framework of compound word formation, this study delves into the semantic analysis of word meanings. 1) The study identified 95 compound words initiated by the character “神”, and 15 compound words initiated by the character “仙”. Among these, 56 word 60 compound words with “神” (59.4%) are not closely related to their original meanings, while 7 word 8 compound words with “仙” (47.05%) are closely related to their original meanings. 2) For words with “神” as the leading character, the analysis revealed one basic meaning, six closely extended meanings (进引申义 jìn yǐnshēn yì), six distance extended meanings (远引申义 yuǎn yǐnshēn yì), and four target domains. Conversely, words with “仙” as the leading character exhibited one basic meaning, three closely extended meanings, one distance extended meaning, and one target domain.

Keywords : shén, god, xiān, immortal, Metaphor

บทนำ

ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานถึง 5000 ปี จึงเป็นแหล่งอารยธรรมที่ยิ่งใหญ่นับเป็นหนึ่งในแปดแหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก ระบบภาษาเพื่อการสื่อสารของผู้คนในแหล่งอารยธรรมนี้จึงมีความโดดเด่นและมีวิวัฒนาการมายาวนานหลายพันปีเช่นกัน ตามประวัติความเป็นมา ภาษาจีนแต่เดิมนั้นจะสื่อสารเป็นคำโดดหรืออักษรเดี่ยว คำหนึ่งคำอาจมีความหมายหลากหลายและกินความลึกซึ้ง ต่อเมื่อกาลเวลาผ่านไป คำศัพท์ที่ใช้เพื่อการสื่อสารจึงมีจำนวนมากขึ้น มีการประสมคำ ทำให้เกิดคำศัพท์ที่มี 2 พยางค์หรือ 2 คำขึ้นไป (นริศ วศินานนท์, 2564)

การใช้ภาษาเพื่อถ่ายทอดความเชื่อเกี่ยวกับเทพและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของจีน ปรากฏหลักฐานชัดเจนในสมัยราชวงศ์ซาง ซึ่งเป็นราชวงศ์ลำดับที่สองในประวัติศาสตร์จีน สังคมจีนในสมัยนั้นนับถือดวงวิญญาณบรรพบุรุษ และวิญญาณที่เกี่ยวข้องธรรมชาติ การค้นพบวัตถุโบราณบ่งชี้ว่ามีการใช้กระดูกสัตว์และเปลือกหอย เป็นเครื่องมือสำหรับการพยากรณ์

การค้นพบกระดูกสัตว์ทำนายนับเป็นการค้นพบที่ยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ นักวิชาการเรียกตัวอักษรที่ปรากฏบนกระดูกสัตว์เหล่านั้นว่า “เจียกู่เหวิน” (甲骨文 Jiǎgǔwén) เจียกู่เหวินเป็นอักษรภาพที่ถอดแบบรูปร่างมาจากลักษณะจริง เช่น ตัวอักษร 山 (shān) ที่แปลว่าภูเขา ถอดแบบมาจากภูเขา และตัวอักษร 女 (nǚ) ที่แปลว่าผู้หญิง ถอดแบบมาจากภาพผู้หญิงคุกเข่าเป็นต้น (โชติช่วง นาดอน, 2548)

ภาษาจีนมีวิวัฒนาการตลอดเวลาเช่นเดียวกับทุกภาษาในโลก ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ตัวอักษรจีนมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอักษร และอาจจำแนกได้โดยยุคสมัย อภิญา ศิริวรรณ (2559) เปรียบว่าอักษรจีนเป็นอักษรที่มีลมหายใจและไม่ตายไปจากโลกนี้ การเปลี่ยนแปลงของอักษรจีนนั้นเป็นไปอย่างมีระบบแบบแผน มีหลักเกณฑ์ และเกิดขึ้นโดยคงลักษณะเด่นของภาษาไว้ และเติมเต็มส่วนที่ขาดด้อยเพื่อเสริมให้ภาษาสมบูรณ์ขึ้น

งานวิจัยชิ้นนี้มีโจทย์การศึกษาคำศัพท์ที่มีวิวัฒนาการมาจากสมัยราชวงศ์ซาง และปรากฏอยู่บนกระดูกสัตว์ คืออักษร 神 อันมีอิทธิพลต่อการประสมคำในยุคสมัยต่อ ๆ มา คือคำว่า “神仙” (shénxiān) มีความหมายว่าเทพเจ้าซึ่งถือว่าเป็นคำประสม (合成词 héchéng cí) ที่มีการรวมกันของคำศัพท์ 2 ตัวอักษร ซึ่งคำว่า “神仙” นี้มีรูปแบบโครงสร้างคู่ขนาน (并列式 bìngliè shì) เป็นการสร้างคำใหม่ที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน กล่าวคือ คำว่า “神仙” ประกอบด้วย “神” มีที่ความหมายพื้นฐานว่าเทพเจ้า คำว่า “仙” มีที่ความหมายพื้นฐานว่าเซียน

จากการศึกษางานวิจัยไม่พบงานวิจัยที่ทำการศึกษาและวิเคราะห์หาประเภทของความหมายของคำประสมที่มีคำว่า “神” และ “仙” นำหน้า พบเพียงงานที่ใกล้เคียง เช่น งานของเกรียงไกร กองเส็ง (2010) จะศึกษาเรื่อง “ผี” ในสำนวนจีน : โลกทัศน์ของชาวจีนต่อมนุษย์และธรรมชาติ ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นว่าวิเคราะห์หาประเภทของความหมายของคำประสมที่มีคำว่า “神” และ “仙” นำหน้าจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนภาษาจีนได้เข้าใจความหมายคำว่า “神” และ “仙” หรือสามารถนำผลการวิจัยมาต่อยอดในการวิเคราะห์ห้วงความหมายคำอื่น ๆ เช่น คำว่า “佛” “魔” หรือ “妖” เป็นต้น

ด้วยความซับซ้อนของคำศัพท์ในภาษาจีนและการสื่อสารความหมายหลากหลายของคำ ผู้เรียนภาษาจีนโดยเฉพาะผู้ที่เรียนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ จะต้องรู้คำศัพท์ให้ได้มากที่สุดเพื่อเพิ่มศักยภาพในการสื่อสาร และเข้าใจความหมาย หนึ่งในกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาจีนที่สำคัญคือ การวิเคราะห์คำเพื่อพิจารณาความสัมพันธ์กับคำแวดล้อม ผู้เรียนภาษาจีนจะสามารถอนุมานความหมายของคำใหม่ได้

หากได้ศึกษาวิวัฒนาการของการสร้างคำ และการประสมคำ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเลือกใช้คำเพื่อสื่อสารได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความหมายของคำว่า “神” และ “仙” ในภาษาจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีกรอบแนวความคิดการศึกษาคือ ความหมายแรกเริ่มของคำว่า “神” และ “仙” ความหมายพื้นฐาน ความหมายขยายใกล้ ความหมายขยายไกลของคำประสมที่มีคำว่า “神” และ “仙” เป็นอักษรนำในภาษาจีน ความหมายอุปลักษณะของที่มีคำว่า “神” และ “仙” เป็นอักษรนำในภาษาจีน โดยกำหนดขอบเขตการวิจัยออกเป็นขอบเขตด้านข้อมูล และขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านข้อมูล ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ พจนานุกรมจีน-ไทยฉบับใหม่ 《现代汉泰词典》 ฉบับปี พ.ศ. 2563 โดยเสีรชัย เอี่ยมวร ที่แปลจากพจนานุกรมจีน 《现代汉语词典》 โดย Dictionary Editorial Office of the Institute of Linguistics, Chinese Academy of Social Sciences ซึ่งเป็นพจนานุกรมที่เป็นมาตรฐานของจีน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา คำประสมที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “神” จำนวน 92 คำและขึ้นต้นด้วยคำว่า “仙” จำนวน 15 คำ

การศึกษครั้งนี้ มีวิธีการดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ความหลากหลายทางความหมายของคำศัพท์ในภาษาจีน ได้แก่ วิวัฒนาการของตัวอักษรจีน จากคัมภีร์อักษรานุกรมซัวเหวินเจี๋ยจื่อ 《说文解字》 (2001.2) การสร้างคำประสมในภาษาจีนของ Jerome L. Packard (2000) และประเภทความหมายในภาษาจีน 《现代汉语词义范畴论》 (2014)

2. เก็บข้อมูลคำประสมที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “神” และ “仙” จากพจนานุกรมจีน-ไทยฉบับใหม่ 《现代汉泰词典》 ฉบับปี พ.ศ. 2563 โดยเสีรชัย เอี่ยมวร ที่แปลจากพจนานุกรมจีน 《现代汉语词典》 โดย Dictionary Editorial Office of the Institute of Linguistics, Chinese Academy of Social Sciences ซึ่งเป็นพจนานุกรมที่เป็นมาตรฐานของจีน ซึ่งคำประสมที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “神” จำนวน 95 คำและขึ้นต้นด้วยคำว่า “仙” จำนวน 15 คำ

3. ศึกษาคำว่า “神” และ “仙” ด้านอักษร การสร้างคำ และการประสมคำที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “神” และ “仙”

4. จำแนกความหมายคำว่า “神” และ “仙” โดยใช้เกณฑ์การแบ่งความหมายคำในภาษาจีน 《现代汉语词义范畴论》 (2014)

5.วิเคราะห์ประเภทความหมายของคำว่า “神” และ “仙”

6.นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าและการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณานวิเคราะห์

7.สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาคำว่า “神” และ “仙” พบว่า

คำว่า “神” ที่เกิดขึ้นในสมัยช่วงกลางราชวงศ์ซาง (1600-1046 ปีคริสต์ศักราช) เป็นอักษรสำริด (金文 jīn wén) และเป็นที่ยอมรับในสมัยราชวงศ์โจว (1046-256 ปีคริสต์ศักราช) (อาศรมสยาม-วิทยา, 2563) ความหมายแรกเริ่ม (本义 běn yì) ของคำว่า “神” คือ เทพเจ้า ผู้สร้างสรรพสิ่งบนโลก (漢典, n.d.) ความหมายในภาษาไทยว่า เทพเจ้าบนสรวงสวรรค์ เป็นผู้บรรดาให้สรรพสิ่งบนโลกเกิดขึ้น 《说文解字 shuō wén jiě zì》

คำว่า “仙” ในคัมภีร์อักษรานุกรมซัวเหวินเจียจื่อ 《说文解字 shuō wén jiě zì》 มีการเปลี่ยนรูปร่างอักษรถึง 3 ครั้ง แบบที่ 1 อยู่ในรูปแบบ 僊 แบบที่ 2 คือ “僊” และแบบที่ 3 คือ “仙” เป็นรูปแบบอักษรที่ใช้กันในปัจจุบัน ความหมายแรกเริ่ม (本义 běn yì) ของคำว่า “仙” คือเซียนหรือคนที่เป็นอมตะ(漢典, n.d.)

ความหมายแรกเริ่มของคำว่า “神” และ “仙” แล้วนำคำประสมที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “神” และ “仙” มาวิเคราะห์เกี่ยวกับความหมาย สรุปการศึกษาได้ประเด็นดังต่อไปนี้

1. ความหมายแรกเริ่มของคำว่า “神” และ “仙”
2. ความหมายคำประสมที่มีคำว่า “神” และ “仙” เป็นอักษรนำในภาษาจีน
3. ความหมายอุปสรรคของที่มีคำว่า “神” และ “仙” เป็นอักษรนำในภาษาจีน

ความหมายของคำว่า “神” และ “仙” ในภาษาจีน คำว่า “神” ใน 现代汉语词典 (2012) หมายถึง 1) ผู้สร้างและผู้ปกครองสรรพสิ่งบนโลก คนที่เชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติ เทพเจ้า ความสามารถและวิญญาณหลังความตาย 2) บุคคลในเทพนิยายจีน ที่มีความสามารถเหนือมนุษย์ 3) ความมหัศจรรย์ 4) จิตใจ กำลังวังชา 5) สีหน้า ลักษณะท่าทาง 6) ฉลาด ฉลาดเฉียบขาด 7) แซ่หรือนามสกุล 漢典 (n.d.) ได้ อธิบายคำว่า “神” หมายถึง 1) เป็นคำที่คนมีเชื่อในเรื่องผีสังนางเจ้าหรือเรื่องเหนือธรรมชาติ ใช้เรียกแทนผู้สร้างสรรพสิ่งบนโลกและเป็นคำสำหรับคนที่เคารพนับถือวิญญาณหลังความตาย 2) เรื่องที่เป็นปาฏิหาริย์ แปลกเป็นพิเศษ 3) ไม่ธรรมดา ยอดเยี่ยมมาก 4) จิตใจ ความคิด ความสนใจ 5) การแสดงออกทางอารมณ์ 6) สภาพจิตใจ 7) แซ่หรือนามสกุล 闫德亮 (2021) ได้กล่าวว่า 神 เป็นต้นกำเนิดและยังเป็นที่มาของสรรพสิ่งบนโลกนี้

ส่วนคำว่า “仙” ใน 现代汉语词典 (2012) มีความหมายในภาษาจีนหลายความหมายเช่น 1) เซียนหรือเทพเจ้า 2) คำที่ใช้อุปมาคนที่มีความสามารถเก่งกาจหรือชำนาญในด้านใดด้านหนึ่ง 3) แซ่หรือนามสกุล 漢典 (n.d.) ได้มีการอธิบายคำว่า “仙” หมายถึง 1) คำที่ใช้ในเทพนิยายจีนใช้เรียกคนที่มีความสามารถพิเศษและเป็นอมตะ 2) ผู้มีพรสวรรค์หรือความสามารถอันล้ำเลิศ 3) คำที่มีความหมายเกี่ยวกับการเสียชีวิต 闫德亮 (2021) ได้กล่าวว่า การเป็นเซียน “仙” คือ หลังจากที่มีมนุษย์มาเกิดแล้วและต้องบำเพ็ญเพียรถึงจะสามารถเป็นสำเร็จเซียนได้ 武当山道教协会 (2019) ได้กล่าวไว้ใน 道教神仙分类 ว่า “仙” ในลัทธิเต๋า คือ คำที่เรียกรวมทั้งเซียนและเต๋าฮิน ที่บรรลุมรรคผล ซึ่งเป็นบุคคลที่บำเพ็ญเพียรหรือบำเพ็ญตบะจนสำเร็จเป็นอมตะ

กล่าวโดยสรุปคำว่า “神” หรือเทพเจ้า มีความหมายพื้นฐานว่าเทพเจ้าผู้สร้างสรรพสิ่งบนโลกและวิญญาณหลังความตาย นอกจากนี้คำว่า “神” ยังมีความหมายอื่น ๆ เช่น ความมหัศจรรย์ ฉลาด จิตใจ การแสดงออกทางอารมณ์ “仙” มีความหมายพื้นฐาน คือ ผู้ที่บำเพ็ญเพียรสำเร็จจนได้เป็นอมตะ ในลัทธิเต๋า

นอกจากนี้คำว่า “仙” ยังมีความหมายอื่น ๆ อีกด้วย ได้แก่ คำที่ใช้อุปมาหรือเปรียบผู้ที่มีพรสวรรค์ คำที่เกี่ยวกับความตายและแช่หรืออนามสกุล

1. ความหมายแรกเริ่มของคำว่า “神” และ “仙”

ภาพที่ 1 รูปอักษรสำริดของคำว่า “神”

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ถึงวิวัฒนาการของรูปแบบอักษรรูปแบบแรกของ “神” เป็นอักษรสำริด (金文 jīn wén) ที่เกิดขึ้นในสมัยช่วงกลางราชวงศ์ซาง (1600-1046 ปีคริสต์ศักราช) และเป็นที่ยอมรับในสมัยราชวงศ์โจว (1046-256 ปีคริสต์ศักราช)

ภาพที่ 2 รูปอักษร “神” ในคัมภีร์อักษรานุกรมซัวเหวินเจี่ยจื้อ 《说文解字》

ภาพที่ 3 รูปอักษร “仙” ในคัมภีร์อักษรานุกรมซัวเหวินเจี่ยจื้อ 《说文解字》

ความหมายแรกเริ่ม (本义 bĕn yì) จากคัมภีร์อักษรานุกรมซัวเหวินเจี่ยจื้อ 《说文解字》อธิบายคำว่า “神” ไว้ว่า “天神，引出萬物者也。从示申。食鄰切” (tiānshén yīnchū wànwù zhě yě cóng shì shēn shí lín qiè) มีความหมายในภาษาไทยว่า เทพเจ้าบนสรวงสวรรค์ เป็นผู้บรรดาลให้สรรพสิ่งบนโลกเกิดขึ้น “神” เป็นอักษรจีนที่จัดอยู่ในประเภท 会意字 (huìyì zì) คือ ตัวอักษรแบบผสมผสานความ ที่เกิดจากการนำตัวอักษรที่มีอยู่เดิมตั้งแต่

2 ตัวขึ้นไป มารวมกัน เกิดเป็นตัวอักษรใหม่หนึ่งตัวที่มีความหมายประจำตัวอักษรตัวใหม่ในความหมายใหม่ หรืออาจจะยังมีเค้าโครงความหมายจากตัวอักษรเดิมอยู่ 邵敬敏 (2007) ได้แก่ 示 หรือ 示 (shì) ซึ่งความหมายว่าแท่นบูชา และ 申 (shēn) ที่มีความหมายว่าสายฟ้า ฟ้าย่อง และได้อธิบายคำว่า “仙” ว่ามีการเปลี่ยนรูปอักษรถึง 3 ครั้ง ครั้งที่ 1 อยู่ในรูปแบบ 僊 อธิบายไว้ว่า “長生僊去。从人从僊，僊亦聲。” (chángshēng xiān qù cóng rén cóng qiān qiān yì shēng) โดยมีความหมายในภาษาไทยว่าเป็น อมตะ “僊” (xiān) เป็นการรวมกันของตัวอักษร 2 ตัว ได้แก่ 人 (rén) ซึ่งความหมายว่าคน 僊 (qiān) ที่มีความหมายว่าการย้าย โยกย้าย เปลี่ยนแปลง ครั้งที่ 2 ได้มีการเปลี่ยนรูปแบบตัวอักษรมาเป็น “僊” (xiān) อธิบายไว้ว่า “人在山上。从人从山。呼堅切” (rén zài shān shàng cóng rén cóng shān hū jiān qiè) ซึ่งมีความหมายในภาษาไทยว่าเป็นคนที่อาศัยอยู่ในภูเขา 僊 เป็นการรวมกันของตัวอักษร 2 ตัว ได้แก่ 人 (rén) ซึ่งมีความหมายว่าคน 山 (shān) ที่มีความหมายว่าภูเขา และการเปลี่ยนรูปอักษรครั้งสุดท้ายมาเป็นตัว “仙” ที่ใช้กันในปัจจุบัน ดังนั้นความหมายแรกเริ่ม (本义) ของคำว่า “神” คือ เทพเจ้า ผู้สร้างสรรพสิ่งบนโลก และความหมายแรกเริ่ม (本义) ของคำว่า “仙” คือ เซียนหรือคนที่เป็นอมตะ

2. ความหมายคำประสมที่มีคำว่า “神” และ “仙” เป็นอักษรนำในภาษาจีน

ระบบคำจีน ประกอบไปด้วยหน่วยคำและคำ หน่วยคำ คือ หน่วยที่เล็กที่สุดและมีความหมาย ไม่สามารถแยกให้เล็กลงได้อีก มีตั้งแต่ 1 พยางค์จนถึงหลายพยางค์ คำ คือ รุปรวมของเสียงและความหมาย ที่มีอิสระ ประกอบด้วยคำเดี่ยวและคำประสม (พรพนทิพย์ เดชตระกูลวงศ์ 2566) คำประสม คือ การนำหน่วยคำตั้งแต่ 2 คำมารวมกันเป็นคำใหม่ (หน่วยคำ 1 + หน่วยคำ 2 = คำประสม)

กระบวนการสร้างคำประสมภาษาจีนบนพื้นฐานแนวคิดของ Jerome L. Packard ประกอบด้วย 1) การสร้างคำแบบประโยคหรือวลี เกิดการคงรูป (Well-formed) 2) การสร้างคำโดยอุปมา 3) การสร้างคำโดยการเปลี่ยนความหมาย 4) การสร้างคำโดยการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ 5) การสร้างคำโดยสัมบูรณ์ หน่วยคำจะเสียความหมายเดิมไป (สันติ อ้ายเจริญ, 2560)

王力 (2012) แบ่งความหมายคำออกเป็นความหมายแรกเริ่ม (本义 bēnyì) และความหมายขยาย (引申义 yǐnshēn yì)

อภิวัฒน์ คุ้มภัย (2549) ได้สรุปการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของอักษรจีนมี 5 ลักษณะ ได้แก่ ความหมายของคำกว้างขึ้น ความหมายของคำแคบลง ความหมายของคำดีขึ้น ความหมายเสื่อมลงและความหมายเคลื่อนย้าย

舒蕾和其他人 (2021) ได้แบ่งความหมายคำออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1.ความหมายแรกเริ่ม (本义 bēnyì) 2.ความหมายขยายใกล้ (进引申义 jìn yǐnshēn yì) 3.ความหมายขยายไกล (远引申义 yuǎn yǐnshēn yì) 黄伯荣和其他人 (2013) และ 郭锐和其他人 (2022) แบ่งความหมายออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ความหมายพื้นฐาน ความหมายขยายออก และความหมายเชิงเปรียบเทียบ จากการศึกษาพบว่า คำประสมที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “神” และ “仙” มีความหมาย ดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายพื้นฐาน (基本义 jīběn yì) คือ คำที่ใช้กันบ่อยในปัจจุบันและยังอยู่ในวงความหมายแรกเริ่ม (本义 bēnyì) คำประสมที่มีคำว่า “神” เป็นอักษรนำมีความหมายพื้นฐานว่าเทพเจ้าหรือเทวดา รวม 16 คำ คิดเป็นร้อยละ 16.32 คำประสมที่มีคำว่า “仙” เป็นอักษรนำมีความหมายว่าเซียนหรือเทพเจ้า รวม 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 26.66 ดังตารางตัวอย่าง

ตารางที่ 1 ตัวอย่างคำประสมที่มีคำว่า “神” และ “仙” มีความหมายพื้นฐาน

ประเภท	ลำดับ	คำอธิบาย ความหมาย	ตัวอย่างคำศัพท์	จำนวน ความหมาย	ร้อยละ
ความหมาย พื้นฐาน (基本义)	神 0	เทพเจ้า หรือ เทวดา	神话 (shénhuà) เทพนิยายจีน 神怪 (shénguài) เทพเจ้าและภูตผี ปีศาจ	16	15.84
ความหมาย พื้นฐาน (基本义)	仙 0	เซียนหรือ ผู้วิเศษ	仙姑 (xiāngū) 1. เทพธิดา นางฟ้า 2. หญิงที่มีอาชีพรักษากรรมหรือสะเดาะเคราะห์ 仙女 (xiānnǚ) นางฟ้า เทพธิดา	4	23.52

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่า เป็นกระบวนการสร้างคำประสมบนพื้นฐานแนวคิดของ Jerome L. Packard ตรงตามรูปแบบที่ 1 การสร้างคำแบบประโยคหรือวลี เกิดการคงรูป (Well-formed) ความหมายแรกเริ่ม (本义 běnyì) ไม่เปลี่ยนแปลง ยกตัวอย่างเช่น

神 (เทพเจ้า) + 灵 (วิญญาณ) = 神灵 (shénlíng) หมายถึง เทพ

神 (เทพเจ้า) + 怪 (怪物 guàiwù ภูตผีปีศาจ) = 神怪 (shénguài) หมายถึง เทพเจ้าและภูตผีปีศาจเป็นต้น

仙 (เซียน) + 姑 (姑娘 gūniáng หญิงสาว) = 仙姑 (xiāngū) หมายถึง เทพธิดา นางฟ้า

仙 (เซียน) + 女 (ผู้หญิง) = 仙女 (xiānnǚ) หมายถึง นางฟ้า เทพธิดา

นอกจากนี้ยังสำนวนจีนที่มีคำว่า “神” นำหน้าอีก 1 สำนวน คือ 神道设教 (shéndào shèjiào) หมายถึง การตั้งศาสนาตามหลักเทพมีความหมายในความหมายแรกเริ่ม (本义 běnyì)

2.2. ความหมายขยาย (引申义 yǐnshēn yì) คือ ความหมายที่มีการขยายหรือแผลงออกมาจากความหมายแรกเริ่มหรือความหมายเดิม ความหมายขยาย มี 2 ประเภทได้แก่

2.2.1 ความหมายขยายใกล้ (近引申义 jìn yǐnshēn yì) คือ ความหมายขยายที่มีความเกี่ยวข้องกับ 神 ที่มีความหมายใกล้เคียงกับความหมายพื้นฐาน (近引申义 jìn yǐnshēn yì) แต่ไม่ชัดเจน คำว่า “神” ในความหมายคำขยายใกล้แบ่งออกเป็น 4 หมวด รวมทั้งสิ้น 14 คำ 15 ความหมาย คิดเป็นร้อยละ 13.86 คำว่า “仙” ในความหมายคำขยายใกล้แบ่งออกเป็น 3 หมวด รวม 7 คำ 8 ความหมาย คิดเป็นร้อยละ 41.16 ดังตารางตัวอย่าง

ตารางที่ 2 ตัวอย่างคำประสมที่มีคำว่า “神” และ “仙” มีความหมายขยายใกล้

ประเภท	ลำดับ	คำอธิบาย ความหมาย	ตัวอย่างคำศัพท์	จำนวน ความหมาย	ร้อยละ
ความหมาย ขยายใกล้ (近引申义)	神 A1	เกี่ยวกับ ศาสนา	神圣同盟 (shénshèngtónggéméng) สันนิบาตอันศักดิ์สิทธิ์	3	2.97
	神 A2	สุสาน การเสียชีวิต	神道 (shéndào) สุสาน 神像 (shénxiàng) ภาพของผู้ที่ ถึงแก่กรรมแล้ว	7	5.94
	神 A3	พอมด แม่มด	神汉 (shénhàn) พอมด 神婆 (shénpó) [พื้น] แม่มด	3	2.97
	神 A4	อื่น ๆ	神农 (shénnóng) เณรหนง 神学 (shénxué) เทววิทยา	2	1.98

ประเภท	ลำดับ	คำอธิบาย ความหมาย	ตัวอย่างคำศัพท์	จำนวน ความหมาย	ร้อยละ
ความหมาย ขยายใกล้ (近引申义)	仙 A1	ชื่อสัตว์ชนิด หนึ่ง	仙鹤 (xiānhè) 1.นกกระสา หัวแดง 2.ในเทพนิยาย หมายถึง นกกระสาที่ เขียนเป็นผู้เลี้ยง	2	5.88
	仙 A2	ชื่อยาชนิดหนึ่ง	仙丹 (xiāndān) ยาวิเศษที่ สามารถชุบชีวิตคนให้ฟื้นจากความตาย ได้	1	5.88
	仙 A3	ชื่อพืชชนิด หนึ่ง	仙鹤草 (xiānhè cǎo) หญ้านก กระสา หญ้าพันธู่มังกร	5	29.4

จากตารางที่ 2 คำประสมที่มีคำว่า “神” และ “仙” มีความหมายขยายใกล้เป็นกระบวนการสร้างคำประสมบนพื้นฐานแนวคิดของ Jerome L. Packard ตรงตามรูปแบบที่ 2 การสร้างคำโดยการอุปมา ดังจะเห็นได้ว่าคำประสมที่มีคำว่า “神” ตั้งแต่ลำดับ 神 A1 ถึง 神 A4 มีคำศัพท์ทั้งที่เป็นคำศัพท์ทั่วไปและคำศัพท์เฉพาะด้าน ซึ่งแต่ละลำดับก็เป็นความหมายขยายที่มีความเกี่ยวข้องกับ “神 (เทพเจ้า)” ที่เป็นความหมายแรกเริ่ม (本义 bēnyì) แต่ความเกี่ยวข้องนั้นไม่ได้เห็นได้ชัดเจน ยกตัวอย่างเช่น 神 (เทพเจ้า) + 甫 (คำใช้เรียกต่อท้ายชายในสมัยโบราณ เพื่อแสดงการยกย่อง) = 神甫 (shénfǔ) หมายถึง บาทหลวงของศาสนาโรมันคาทอลิก บาทหลวงในศาสนาโรมันคาทอลิกนั้น คือ ศาสนบรุกร ผู้ได้รับเจิมจากองค์พระผู้เป็นเจ้า มีหน้าที่ทำพิธีกรรมต่าง ๆ หรือเรียกง่าย ๆ ว่าเป็นผู้แทนขององค์พระผู้เป็นเจ้า (ปติสร เพ็ญสุด, 2563)

神 (เทพเจ้า) + 学 (ศึกษา) = 神学 (shénxué) หมายถึง (เทววิทยา) เทววิทยาหรือในภาษาอังกฤษเรียกว่า Theology คือ การศึกษาค้นคว้าเรื่องเกี่ยวกับเทพเจ้า (วัชรระ งามจิตรเจริญ, 2560)

คำประสมที่มีคำว่า “仙 (เขียน)” ลำดับ 仙 A1 - A3 จะเป็นคำเฉพาะทั้งหมด ซึ่งแต่ละลำดับก็เป็นความหมายขยายที่มีความเกี่ยวข้องกับ “仙 (เขียน)” ที่เป็นความหมายแรกเริ่ม (本义 bēnyì) ยกตัวอย่างเช่น

仙 (เขียน) + 鹤 (นกกระสา) = 仙鹤 (xiānhè) ในเทพนิยาย หมายถึง นกกระสาที่เขียนเป็นผู้เลี้ยง และ นกกระสาหัวแดง

仙 (เขียน) + 丹 (ยาเม็ดหรือยาผงที่ปรุงตามตำราพวกเต๋าหยินในสมัยโบราณในศาสนาเต๋า) = 仙丹 (xiāndān) หมายถึง ยาวิเศษที่สามารถชุบชีวิตคนให้ฟื้นจากความตายได้ ศาสนาเต๋าลงจากที่เปลี่ยนมาเป็นศาสนาอย่างเป็นทางการแล้ว ได้มีความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นอมตะ วิธีที่จะมนุษย์จะเป็นอมตะได้มีมากมายหลายวิธี หนึ่งในนั้น คือ ยาอายุวัฒนะหรือยาวิเศษที่สามารถทำให้มนุษย์หนีพ้นจากความตายได้

仙 (เขียน) + 鹤 (นกกระสา) + 草 (หญ้า) = 仙鹤草 (xiānhè cǎo) หมายถึง หญ้านกกระสา หญ้าพันธู่มังกร ซึ่งหญ้าชนิดนี้ถือว่าเป็นสมุนไพร มีตำนานเล่ากันว่ามิปัญญาชน 2 คนกำลังเดินทางเข้าเมืองหลวงเพื่อไปสอบเข้ารับราชการ หนึ่งในนั้นเกิดเลือดกำเดาไหลอย่างกะทันหัน เพื่อนอีกคนพยายามทุกวิธีทางเพื่อช่วยเหลือเพื่อนของตนแต่ก็ไม่ได้ผล อยู่ ๆ ก็มีนกกระเรียนตัวหนึ่งมาช่วยเหลือโดยนกกระเรียนตัวนั้นคาบสมุนไพรวิเศษมามอบให้ เมื่อรับประทานสมุนไพรวิเศษนั้นเลือดกำเดาก็หยุดไหลทันทีเพื่อรำลึกถึงนกกระเรียนตัวนั้น จึงตั้งชื่อสมุนไพรวิเศษนั้นว่า “หญ้านกกระสา หญ้าพันธู่มังกร (仙鹤草)” 医道学术传承 (2021)

2.2.2 ความหมายขยายไกล (远引申义 yuǎn yīnshēn yì) คือ ความหมายขยายที่ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับความหมายแรกเริ่ม คำที่มี “神” ประสมในความหมายคำขยายไกลแบ่งออกเป็น 6 หมวด รวมทั้งสิ้น 56 คำ 60 ความหมาย คิดเป็นร้อยละ 59.4 และคำว่า “仙” ในความหมายคำขยายไกลมี 2 คำ 2 ความหมาย คิดเป็นร้อยละ 11.76 คือ คำว่า 仙逝 (xiānshì) หมายถึง ถึงแก่กรรม การปรากฏตัวของคำว่า 仙逝 เป็นการใช้คำให้รื่นหูขึ้น คำว่า 死 หมายถึง ตาย ซึ่งเป็นคำที่ค่อนข้างรุนแรง จึงมีคำอื่นมาแทนเช่น 去世 (qùshì ถึงแก่กรรม) 离开世界 (líkāi shìjiè ลาจากโลก) (อภิวัฒน์ คุ่มภัย, 2549) ลำดับ 仙 B2 เป็นชื่อกลุ่มดาว

ตารางที่ 3 ตัวอย่างคำประสมที่มีคำว่า “神” และ “仙” มีความหมายขยายไกล

ประเภท	ลำดับ	คำอธิบายความหมาย	ตัวอย่างคำศัพท์	จำนวนความหมาย	ร้อยละ
ความหมายขยายไกล (远引申义)	神 B1	ความมหัศจรรย์ ความลึกลับ เหนือธรรมชาติ	神奥 (shéndào) ลึกลับ ลึกลับ ลึกลับซับซ้อน 神道 (shéndào) พรหมลิขิต 神奇 (shénqí) ปาฏิหาริย์	10	9.9
	神 B2	จิตใจ กำลังวังชา	神魂 (shénhún) จิตใจ 神思 (shénsī) สภาพของจิตใจ	8	7.92
	神 B3	รูปลักษณ์ ลักษณะ หน้าตา	神情 (shénqíng) สีหน้า ลักษณะท่าทาง 神色 (shénsè) สีหน้า ลักษณะท่าทาง	11	10.89
	神 B4	ความยอดเยี่ยม ความเก่งกาจ ความสามารถ	神妙 (shénmiào) ยอดเยี่ยม 神童 (shéntóng) เด็กที่มีความเฉลียวฉลาดอย่างมหัศจรรย์	10	9.9
	神 B5	ชื่อโรค เซลล์และ อาการที่ เกี่ยวข้องกับ ระบบประสาท	神经 (shénjīng) ประสาท 神经病 (shénjīngbìng) 1.โรคประสาท 2.โรคจิต	16	15.84
	神 B6	อื่น ๆ	神聊 (shénqí) คุยกันเรื่อยเปื่อยอย่างไม่ มีขอบเขต	5	4.95
仙 B1	การตาย การเสียชีวิต	仙逝 (xiānshì) ถึงแก่กรรม	1	5.88	
仙 B2	ชื่อกลุ่มดาว	仙后座 (xiān hòu zuò) กลุ่มดาวแคสซิโอเปีย	1	5.88	

จากตารางที่ 3 คำประสมที่มีคำว่า “神” และ “仙” มีความหมายขยายไกลเป็นกระบวนการสร้างคำประสมบนพื้นฐานแนวคิดของ Jerome L. Packard ตรงตามรูปแบบที่ 2 การสร้างคำโดยการอุปมา ดังจะเห็นได้ว่าคำประสมที่มีคำว่า “神” ตั้งแต่ลำดับ 神 B1 ถึง 神 B5 เป็นความหมายขยายที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับ 神 ในความหมายแรกเริ่ม (本义 běnyì) เช่น

神 (เทพเจ้า) + 奥 (奥秘 ลึกลับ) = 神奥 (shén ào) หมายถึง ลึกลับ ลึกลับ ลึกลับซับซ้อน

神 (เทพเจ้า) + 魂 (จิตใจ) = 神魂 (shénhún) หมายถึง จิตใจ

神 (เทพเจ้า) + 童 (เด็ก) = 神童 (shéntóng) หมายถึง เด็กที่มีความเฉลียวฉลาดอย่างมหัศจรรย์

คำประสมที่มีคำว่า “仙” ลำดับ 仙 B1 มีเพียงคำเดียว คือ 仙 (เซียน) + 逝 (ตาย) = 仙逝 (xiānshì) หมายถึง ถึงแก่กรรมการที่ปรากฏตัวของคำว่า 仙逝 เป็นการใช้คำในรีนหูขึ้น คำว่า 死 หมายถึง ตาย ซึ่งเป็นคำที่ค่อนข้างรุนแรง จึงมีคำอื่นมาแทนเช่น 去世 (qùshì ถึงแก่กรรม) 离开世界 (líkāi shìjiè ลาจากโลก) (อภิวัฒน์ คุ้มภัย, 2549) ลำดับ 仙 B2 เป็นชื่อกลุ่มดาว สำนวนจีน 2 สำนวนที่มีคำว่า “神” นำหน้า 2 สำนวน มีความหมายขยายไกล (远引申义 yuǎn yǐnshēnyì) คือ 神乎其神 (shénhūqíshén) หมายถึง ประณีตอย่างยิ่ง เฝียบแหลมอย่างยิ่ง ปาฏิหาริย์เลิศลอยฟ้า และ 神机妙算 (shénjīmìàosuàn) หมายถึง ญาณทัศนะที่รู้เหตุการณ์ล่วงหน้า คำว่า “神” ที่ปรากฏนั้นมีความหมายว่า 神妙 (shénmiào มหัศจรรย์)

2.3. ความหมายอุปลักษณ์ของคำที่มีคำว่า “神” และ “仙” เป็นอักษรนำในภาษาจีน

อุปลักษณ์ หมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง (A เป็น B) นักอรรถศาสตร์ปรีชานมีความเชื่อว่าการอุปลักษณ์ไม่จำเป็นที่จะต้องอยู่ในรูปแบบการเปรียบเทียบเสมอไป มนุษย์เราจะเรียนรู้จากสิ่งที่เข้าใจอยู่แล้วเชื่อมโยงความเข้าใจนั้นไปยังสิ่งใหม่ ทำให้เกิดเป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่ประกอบไปด้วยวงมโนทัศน์ 2 วง ได้แก่ วงมโนทัศน์ที่ต้องเข้าใจ เรียกว่า “วงมโนทัศน์ปลายทาง (Target domain)” และวงมโนทัศน์ที่นำมาใช้ “วงมโนทัศน์ต้นทาง (Source domain)” (Geeraerts, 2010; Landau, Zhong & Swanson, 2017; Callies, 2017; ขจิตา ศรีพุ่ม, 2565)

2.3.1 ความหมายอุปลักษณ์ (比喻义 bǐyù yì) ของคำว่า “神” ในภาษาจีน

1) มนุษย์ คือ เทพเจ้า ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 1 神仙 (shénxiān)

หมายถึง 1.คนที่อยู่ล่วงหน้าได้เหมือนกับพระเจ้า

2.คนที่มีชีวิตสบายเหมือนกับพระเจ้า

ตัวอย่างที่ 2 神工鬼斧 (shén gōng guǐ fǔ)

หมายถึง เหมือนเทพเจ้าหรือภูตผีปีศาจทำออกมาอภิปรายงานศิลปะอันสวยงาม ล้ำเลิศ ไม่เหมือนความสามารถของคน

ตารางที่ 4 วงมโนทัศน์ความหมายอุปลักษณ์

วงมโนทัศน์ต้นทาง	วงมโนทัศน์ปลายทาง
เทพเจ้า	ความสามารถของมนุษย์
	ความเป็นอยู่ของมนุษย์

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าวงมโนทัศน์ต้นทางของคำว่า “神” ยังคงความหมายเดิมที่แปลว่า เทพเจ้าไว้ ในวงมโนทัศน์ปลายทางนั้นจะแสดงโลกทัศน์ต่อมนุษย์ที่มี 2 ความหมาย คือ 1.โลกทัศน์ต่อความสามารถของมนุษย์ ชาวจีนเชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้ที่มีความสามารถล้ำเลิศ เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ ในการประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ มากมาย (เกรียงไกร กองเส็ง, 2561) ซึ่งความสามารถของมนุษย์นั้นเหมือนดังความสามารถของเทพเจ้า เพราะคนจีนมีความเชื่อว่าเทพเจ้าเป็นผู้สร้างสรรค์สิ่งบนโลกนี้ 2.โลกทัศน์ต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ มนุษย์ที่ใช้ชีวิตอย่างสุขสบาย ก็เหมือนพระเจ้าเทวดาที่อาศัยบนสวรรค์

2) สิ่งที่เกิดขึ้น คือ สิ่งที่เทพเจ้าดลบันดาล เช่น

ตัวอย่าง 神差鬼使 (shén chāi guǐ shǐ) อธิบายสิ่งที่ไม่คาดฝันว่าจะเกิดขึ้น ราวกับมีเทพเจ้าหรือภูตผีปีศาจดลบันดาลให้เกิดขึ้น

ตารางที่ 5 วงมโนทัศน์ของความหมายอุปลักษณ์

วงมโนทัศน์ต้นทาง	วงมโนทัศน์ปลายทาง
สิ่งที่เทพเจ้าดลบันดาล	สิ่งที่ไม่คาดฝันว่าจะเกิดขึ้น

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าในวงมโนทัศน์ต้นทางของคำว่า “神” ที่แปลว่าเทพเจ้ายังอยู่ในวงความหมายเดิม ส่วนวงมโนทัศน์ปลายทางนั้นแสดงถึงโลกทัศน์เกี่ยวกับสิ่งที่ไม่คาดฝันหรือเรื่องที่มีเหนือธรรมชาติว่าเกิดขึ้นโดยมีเทพเจ้าเป็นผู้ดลบันดาลให้เกิดขึ้น ความเชื่อเรื่องเทวดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์ มีการวิงวอนเทวดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยประทานพรต่าง ๆ (ถาวร ลิกขโกศล, 2561)

3) ความไร้สาระหรือความเหลวไหล คือ เทพนิยาย

ตัวอย่าง 神话 (shénhuà) เหมือนเทพนิยาย ไร้สาระ เหลวไหล

ตารางที่ 6 วงมโนทัศน์ของความหมายอุปลักษณ์

วงมโนทัศน์ต้นทาง	วงมโนทัศน์ปลายทาง
เทพนิยาย	ความไร้สาระหรือความเหลวไหล

จากตารางตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าวงมโนทัศน์ต้นทางของคำว่า 神话 ที่มีความหมายว่าเทพนิยาย ซึ่งรวมไปถึงตำนานปรัมปราและเรื่องเล่าเกี่ยวกับการกำเนิดของโลก ส่วนวงมโนทัศน์ปลายทางนั้นแสดงถึงโลกทัศน์ของจีนในปัจจุบันที่ขับเคลื่อนโดยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งอาจจะเป็นผลให้มีคนส่วนหนึ่งหรือคนที่เกิดมาในยุคสมัยใหม่ไม่มีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเหนือธรรมชาติ

จีนมีตำนานจำพวกนี้มากมายมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน 神话 คือ ผลผลิตในยุคแรกเริ่มของสังคมมนุษย์และถือว่ามีรูปแบบศิลปะที่เก่าแก่ที่สุดในยุคสังคมบรรพกาล เป็นสิ่งที่ความเข้าใจและจินตนาการของมนุษย์ในสมัยบรรพกาลที่มีต่อสังคมและธรรมชาติ (金麦田, 2004) การปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์เกิดขึ้นในทวีปยุโรประหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 16 - 18 ซึ่งการปฏิบัติวิทยาศาสตร์ในครั้งนี้ทำให้มนุษย์สามารถค้นพบวิทยาศาสตร์และเอาชนะธรรมชาติได้ (ศรุดา ทิพย์แสง, 2563)

4) จิตใจหรือสติ คือ วิญญาณ ได้แก่

ตัวอย่าง 神不守舍 (shénbùshǒushè) วิญญาณไม่ได้อยู่กับเนื้อกับตัว

ตารางที่ 7 วงมโนทัศน์ของความหมายอุปลักษณ์

วงมโนทัศน์ต้นทาง	วงมโนทัศน์ปลายทาง
วิญญาณ	จิตใจหรือสติ

จากตารางตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าในวงมโนทัศน์ต้นทาง “神” หมายถึง วิญญาณ ซึ่งไม่ใช่ความหมายเดิม ส่วนวงมโนทัศน์ปลายทางนั้นแสดงให้เห็นว่าเมื่อไร้สติ จิตใจล่องลอยก็เหมือนกับร่างไร้วิญญาณ วิญญาณก็จากร่างไปแล้ว

2.3.2 ความหมายอุปลักษณ์ (比喻义 bǐyù yì) ของคำว่า “山” ในภาษาจีน

1) สถานที่ที่สวยงาม คือ สวรรค์

ตัวอย่างที่ 1 仙境 (xiānjìng) ใช้อุปมา สถานที่ที่มีทัศนียภาพสวยงาม

ตัวอย่างที่ 2 仙山琼阁 (xiānshān qióng gé) ใช้อุปมาดินแดนงดงามอันมหัศจรรย์

ดินแดนแห่งความมหัศจรรย์

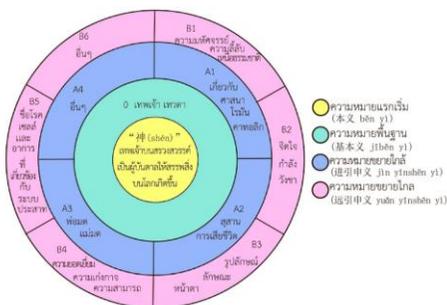
ตารางที่ 8 วงมโนทัศน์ของความหมายอุปลักษณ์

วงมโนทัศน์ต้นทาง	วงมโนทัศน์ปลายทาง
สวรรณค์	สถานที่ที่พึ่งดงาม

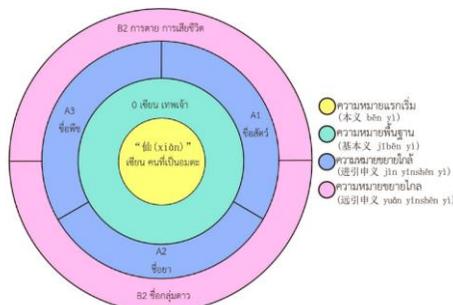
จากตารางตัวอย่างข้างต้นจะแสดงให้เห็นว่า วงมโนทัศน์ต้นทาง “山” ที่มีความหมายว่าสวรรณค์ ส่วนวงมโนทัศน์ปลายทางแสดงถึงโลกทัศน์ที่ว่าสวรรณค์เป็นสถานที่ที่พึ่งดงาม เต็มไปด้วยความสุข ในศาสนาเต๋าของจีนก็มีความเชื่อเกี่ยวกับสวรรณค์ ซึ่งหลักเกี่ยวกับ ชีวิตหลังความตายที่ว่าสวรรณค์เป็นที่สำหรับคนดีและนรกเป็นที่สำหรับคนกระทำความชั่ว นักวิชาการเชื่อว่าความคิดเรื่องสวรรณค์และนรก ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา (ทวีวัฒน์ ปุณฺทริกวิวัฒน์, 2545)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความหมายคำว่า “神” และ “山” ในภาษาจีน พบว่า สามารถแบ่งความหมายคำออกเป็น 1.ความหมายแรกเริ่ม (本义 běnyì) 2.ความหมายพื้นฐาน (基本义 jīběn yì) 3.ความหมายขยายใกล้ (进引申义 jìn yīnshēn yì) 4.ความหมายขยายไกล (远引申义 yuǎn yīnshēn yì) 5.ความหมายอุปลักษณ์ (比喻义 bǐyù yì)

ภาพที่ 1 การแบ่งวงความหมายคำว่า “神”

ภาพที่ 2 การแบ่งวงความหมายคำว่า “山”

จากภาพที่ 1 การแบ่งวงความหมายคำว่า “神” และ ภาพที่ 2 การแบ่งวงความหมายคำว่า “山” แบ่งวงความหมายคำศัพท์ออกได้ดังนี้

1. ความหมายแรกเริ่มของคำว่า “神” และ “山” ในภาษาจีน

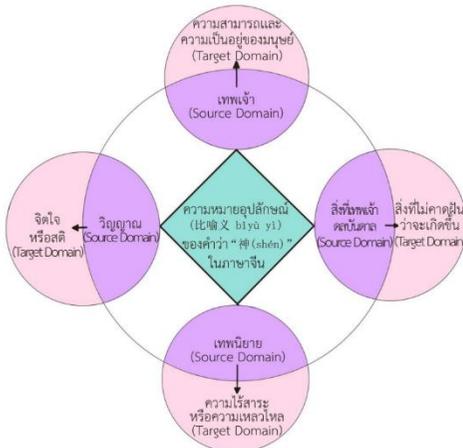
ความหมายแรกเริ่มของคำว่า “神” คือ เทพเจ้าผู้สร้างสรรพสิ่งบนโลก ปรากฏตัวอย่างเป็นทางการในรูปแบบอักษรสำริด (金文 jīn wén) ที่เกิดขึ้นในสมัยช่วงกลางราชวงศ์ซาง (1600-1046 ปีคริสตศักราช) และเป็นที่ยอมรับในสมัยราชวงศ์โจว (1046-256 ปีคริสตศักราช) รูปแบบอักษรไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมาก รูปอักษรแต่ช่วงยุคสมัยยังโครงสร้างที่เหมือนรูปอักษร “神” ในปัจจุบัน ส่วนความหมายแรกเริ่มของคำว่า “山” คือ คนที่อาศัยอยู่ในป่าหรือในภูเขา ซึ่งหมายถึง เขียนผู้วิเศษ ปรากฏตัวอย่างเป็นทางการในคัมภีร์อักษรานุกรมช้วนเหวินเจี๋ยจื่อ 《说文解字》 คัมภีร์อักษรจีนเล่มแรก ในประวัติศาสตร์จีนที่เขียนโดยสวีเซิน (许慎 Xǔ Shèn) มีการเปลี่ยนแปลงถึง 3 รูปแบบได้แก่ รูปแบบแรกคือ “𡵓 (xiān)” รูปแบบที่ 2 คือ “𡵓 (xiān)” รูปแบบที่ 3 (รูปแบบที่ใช้ในปัจจุบัน) คือ “山 (xiān)”

2. คำประสมที่มีคำว่า “神” และ “仙” ในภาษาจีน

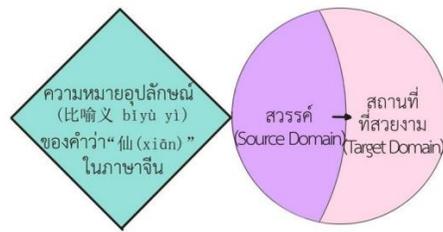
2.1. คำประสมที่อยู่ในวงความหมายพื้นฐาน (基本义 jīběn yì) คือคำยังคงใช้บ่อยในปัจจุบันเป็นกระบวนการสร้างคำประสมบนพื้นฐานแนวคิดของ Jerome L. Packard ตรงตามรูปแบบที่ 1 การสร้างคำแบบประโยคหรือวลี เกิดการคงรูป (Well-formed) ความหมายแรกเริ่ม (本义 běnyì) ไม่เปลี่ยนแปลง

2.2. คำประสมวงความหมายขยาย (引申义 jìn yǐnshēn yì) แบ่งออกเป็นวงความหมายขยายใกล้ (近引申义 jìn yǐnshēn yì) และวงความหมายขยายไกล (远引申义 yuǎn yǐnshēn yì) มีวิธีการสร้างคำที่เหมือนกัน โดยตามกระบวนการสร้างคำประสมบนพื้นฐานแนวคิดของ Jerome L. Packard ซึ่งคำประสมส่วนมากจะตรงตามรูปแบบที่ 2 คือการสร้างคำโดยอุปมา

2.3. ความหมายอุปลักษณ์ (比喻义 bǐyù yì) ของคำว่า “神” และ “仙” ในภาษาจีน จากการวิเคราะห์ข้อมูล กระบวนการสร้างคำประสมภาษาจีนบนพื้นฐานแนวคิดของ Jerome L. Packard มีทั้งการสร้างคำแบบประโยคหรือวลี เกิดการคงรูป (Well-formed) การสร้างคำโดยอุปมา และการสร้างคำโดยการเปลี่ยนความหมาย สังเกตได้จากภาพที่ 3 และ ภาพที่ 4

ภาพที่ 3 วงความหมายอุปลักษณ์คำว่า “神”

ภาพที่ 4 วงความหมายอุปลักษณ์คำว่า “仙”

ข้อสังเกตจากผลการวิจัย พบว่า เมื่อเปรียบเทียบภาพที่ 1 ถึงภาพที่ 4 จะเห็นว่าวงความหมายขยายและความหมายอุปลักษณ์ของคำว่า “神” มีวงความหมายมากกว่าคำว่า “仙”

นอกจากนั้นยังพบว่าคำว่า “神” และ “仙” ในความหมายขยาย (引申义 yǐnshēn yì) จะมีความหมายในเชิงบวก แต่คำที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “神” ในความหมายขยายไกล (远引申义 yuǎn yǐnshēn yì) รวมถึงความหมายอุปลักษณ์ (比喻义 bǐyù yì) พบว่ามีความหมายทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ เช่น 神经错乱 (shénjīng cuòluàn) สติฟั่นเฟือน วิกลจริต 神经过敏 (shénjīng guòmǐn) -[แพทย์] ประสาทเกินไป ชีระแวง กระจายตี้นตม ตกใจง่าย แต่คำว่า “仙” จะไม่ปรากฏความในเชิงลบ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย “ความแตกต่างเชิงความหมายของคำว่า “𠄎 (shén)” และ “𠄎 (xiān)” ในภาษาจีน” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาเปรียบเทียบคำว่า “𠄎” และ “𠄎” ในมุมมองวัฒนธรรม ความเชื่อของคนไทยและคนจีน
2. การศึกษาความหมายของคำศัพท์คำอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้สามารถเข้าใจการสร้างคำและความหมายคำในภาษาจีนมากยิ่งขึ้น จะช่วยให้ผู้เรียนหรือผู้ที่สนใจภาษาจีนสามารถเข้าใจคำศัพท์ที่มีความหมายใกล้เคียง ตลอดจนจะช่วยให้สามารถใช้คำภาษาจีนได้ถูกต้องตามความหมายที่ต้องการ

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงไกร กองเส็ง. (2561). “ผี” ในสำนวนจีน: โลกทัศน์ ของชาวจีนต่อมนุษย์และธรรมชาติ. *วารสารมังรายสาร*, 6(2), 1-15.
- ขจิตา ศรีพุ่ม. (2565). มโนอุปลักษณะและหน้าที่ของมโนอุปลักษณะพระเจ้าในคัมภีร์ไบเบิล ภาคพันธสัญญาเดิม. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 10(2). 127-146.
- โชติช่วง นาดอน. (2548). วัฒนธรรมจีน(7) ตัวอักษรจีน. <https://mgronline.com/china/detail/9480000103484>
- ถาวร ลิกโกทศล. (2561). เทพและสิ่งศักดิ์และภูติผีของจีน. *ศิลปวัฒนธรรม*, 39(3). 134-141.
- ทวีวัฒน์ ปุณทริกวิวัฒน์. (2545). *ศาสนาและปรัชญาในจีน ทิเบต และญี่ปุ่น*. สุขภาพใจ.
- เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ. (2563). *พจนานุกรมจีน-ไทยฉบับใหม่ 《现代汉泰词典》*. (พิมพ์ครั้งที่ 38). รวมสาส์น.
- นริศ วศินานนท์. (2564). การเปรียบเทียบระบบความหมายของคำในภาษาจีนและภาษาไทยจากคำกริยาพยางค์เดียวที่มีความหมายเกี่ยวกับการมองดู. *วารสารวิชาการภาษาและวัฒนธรรมจีน*, 8(1). 27-40.
- ปติสร เพ็ญสุต. (2563). พิธีบวชพระของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกด้วยวิธีแบบไทย ๆ , 31 สิงหาคม 2563. <https://readthecloud.co/ordination-roman-catholic/?fbclid=IwAR3HSQZ9u711T1RRxg2gQ6nwAjiA0gwZIP2zxMtYC>
- พรรณทิพย์ เดชตระกูลวงศ์. (2566). ความสัมพันธ์ของอักษรจีนและคำภาษาจีน. *วารสารศิลปศาสตร์ มทร.กรุงเทพ*, 5(1). 14-49.
- ศรุดา ทิพย์แสง. (2563). มาทำความรู้จักกับการปฏิวัติวิทยาศาสตร์, 25 ธันวาคม 2566. <https://uatscimath.ipst.ac.th/2021/article-science/item/11479-2020-04-21-07-25-03>
- สันติ อ้ายเจริญ. (2560). กระบวนการสร้างคำประสมในภาษาไทย-จีนบนพื้นฐานแนวคิดของ Jerome L. Packard. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 8(2). 119-128.
- อภิัญญา ศิริวรรณ. (2559) กระบวนการสื่อสารและผสานความหมายผ่านอักษรเลียนธรรมชาติ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(2). 293-324.
- อภิวัฒน์ คุ่มภัย. (2549) การเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำในภาษาจีน. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 27(1). 7-26.
- อาศรมสยาม-วิทยา. (2563). *พัฒนาการตัวอักษรจีน*. <https://www.arsomsiam.com/evolution-of-chinese-characters/>

- 邵敬敏. (2007). *现代汉语通论*. 上海出版社.
- 金麦田. (2004). *中国古代神话故事全集*. 京华出版社.
- 郭锐和其他人. (2022). *现代汉语(重印)*. 北京. 商务印书馆.
- 黄伯荣、廖序东. (2017). *现代汉语*. 北京. 高等教育出版社.
- 汉典. (n.d.). *神的意思*. <https://www.zdic.net/hans/%E7%A5%9E>.
- 舒蕾和其他人. (2021). *古代汉语词义标注语料库的构建及应用研究*. 第二十届中国计算语言学大会论文集, 第 549 页-第 563 页, 呼和浩特, 中国.
- 王力. (2012). *现代汉语*. 北京. 中国书局.
- 武当山道教协会. (2019). *道教神仙分类*.
<http://wdsdjxh.com/detail.php?id=51>
- 许慎. (1963). *说文解字*. 北京. 中华书局.
- 闫德亮. (2021). *试论中国古代神话仙话化*. 第 10 期总等 298 第).
中州学刊. 139-144.
- 医道学术传承. (2021). *重要传说故事-仙鹅草的故事*.
<https://mp.weixin.qq.com>
- 张道新. (2014). *现代汉语词义范畴论*. 北京. 中国社会科学出版社.
- 中国社会科学院语言研究所词典编辑室编. (2012). *现代汉语词典*. (第 6 版).
商务印书馆.
- Callies, M. "Idioms in the Making'and Variation in Conceptual Metaphor." *Cognitive Linguistic Studies* 4.1 (2017): 63-81. doi:10.1075/cogls. Print.
- Geeraerts, A. *Theories of Lexical Semantics*. New York: Oxford UP, 2010. Print.
- Landau, M.J., C. B. Zhong, and T. J. Swanson. "Conceptual Metaphors Shape Consumer Psychology." *Consumer Psychology Review* 1.1 (2017): 54-71. doi:10.1002/arcp.1002. Print.
- Packard, J. L. (2000). *The morphology of Chinese: A Linguistic and Cognitive Approach*. New York: Cambridge University Press.